

VIRGIL MÂNDĂCANU - PEDAGOG CU VOCAȚIE ȘI HAR

Tatiana NAGNIBEDA-TVERDOHLEB
Daniela VACARCIUC

ABSTRACT

University professor, doctor habilitat in pedagogy, Virgil Mândăcanu, dedicated his life to the world of knowledge, thereby, from 1956 he started his activity as a history teacher in the school of Cigârleni village, city. Balti, that later in 1979 his activity will continue in the State Pedagogical Institute "Ion Creangă" according to the lecturer-Methodist at the Faculty of History and Pedagogy and from 1993 he obtained the title of doctor habilitat and university professor of the State Pedagogical University "Ion Creangă". All these years have been crowned by research and publications on the methodology of teaching history in school, pedagogical mastery, the art of pedagogical communication, pedagogical ethics, the history of pedagogy and more. He was involved in many public activities - the head of the Laboratory "The bases of technology and pedagogical mastery", expert at the Higher Certification Commission, member of the Council of Education Sciences, director of the "Ion Creangă" museum.

Keywords: *university professor, teaching history, pedagogical mastery, the art of pedagogical communication, pedagogical ethics, pedagogy history.*

În secolul nostru valoarea omului revine la fel ca pe timpurile umanismului renescentist. Omul, ca o creație a lui Dumnezeu, este lăsat în lume pentru a o păstra, a o cultiva și a-i garanta continuitatea. Creatorul ne înzestrează cu har pentru orice activitate însoțită de credință. Pedagogul, de la Aristotel până la Mândăcanu, și-a manifestat această misiune prin comunitatea în care trăim, prin valorile pe care le tânguiesc adevărații titani ai vremurilor.

Astăzi, când timpurile sunt în căutarea noului tipar al pedagogului, un profesor adevărat tinde să devină spiritul ce insuflă încredere omului de mâine. Harul pedagogic se manifestă prin meditația permanentă asupra valorilor,

comportamentelor și atitudinilor manifestate față de discipoli. În societatea contemporană, așteptările înaintate cadrelor didactice sunt mai ridicate. Aceștia trebuie să fie experți în una sau două discipline de specialitate, ceea ce necesită un nivel ridicat de calificare academică.

Profesorul are o dimensiune umană extrem de puternică, fapt care implică nu doar cunoștințe și competențe, ci și atitudini, valori, etos și, în general, o conștiință profesională. Aceste calități sumate pot fi atribuite profesorului-pedagog Virgil Mândăcanu, model de comportament și atitudine pentru mii de tineri și vârstnici, o personalitate cu o gândire creativă și inspirată de bunătate și altruism.

Doctorul habilitat, profesorul universitar, Virgil Mândăcanu s-a născut în anul 1936, la 27 iulie, în satul Mihăileni, Râșcani. A crescut în familia lui Mihai și Elizaveta Mândăcanu, pedagogi de profesie, care, în pofida timpurilor dure marcate de războiul cumplit (1941-1945), foametea organizată (1946-1947) și ororile deportărilor siberiene, au reușit să însuflească celor 3 copii ai lor dragostea de neam, de carte și verticalitate, într-o perioadă a deznaționalizării populației. Credința puternică în Dumnezeu a îmbrățișat-o de la bunicii creștini-ortodocși, de la care a cunoscut și ulterior a practicat primele rugăciuni, primele cunoștințe despre valorile spirituale românești. Așadar, părinții și bunicii au fost luminile aprinse în inima, sufletul și gândirea pentru viitor a lui Virgil Mândăcanu.¹

Întreaga sa viață și activitate și-a dedicat-o științei pedagogice, scriind peste 400 de studii și articole, lucrări metodice și științifice realizate în cuget pedagogic inspirate din I.A. Comenius, K. Ușinski, M. Montessori, I. Creangă, A. Makarenko, K. Stanislavski, V. Suhomlinski. A organizat numeroase simpozioane, conferințe, întruniri științifice și a colaborat cu vestiți savanți români, precum E. Noveanu, cu care a editat 5 volume din seria *Tehnologii educaționale moderne*. Și-a conturat un tip de cuget pedagogic ce include raționalitatea, inteligența și credința.

A muncit pentru a schimba starea de lucruri din sistemul educațional, din metodologia de predare și puțină vocație a tinerilor profesori. Virgil Mândăcanu afirma că „vocația o primești de la părinți ca *dar de la Dumnezeu*, iar *pedagogia este o vocație*”. Iar pentru a schimba cât de puțin situația a muncit la următoarele publicații: *Când vom renunța la sistemul vechi?* (Moldova Sovietică, 24 ian., 1988); *Să nu pierdem talentele!* (Învățământul Public, 23 martie, 1988); *Știm cum ar trebui să fie școala. Dar cum trebuie să fie un pedagog?* (Comunistul, 26 mai, 2006); *De ce nu putem avea vreun folos de la Procesul de la Bologna?* (Făclia, 21-27 noiembrie, 2001); *Care e folosul școlii naționale în evoluțiile europene?* (Făclia, 9 aprilie, 2011). Prin aceste lucrări făcea apel să nu uităm de unde ne vin rădăcinile, chiar dacă îmbrăcăm unele trăsături din afară, să fim mândri că suntem români basarabeni, născuți între Prut

¹ V. Mândăcanu. *Bibliografie*, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, 2011, f. 31.

și Nistru. Acest apel al lui Virgil Mândâcanu indică faptul că a fost un visător al Marii Uniri și al reîntregirii neamului românesc.

Un concept metodic care pare să fie rupt din zilele noastre a fost propus de către Virgil Mândâcanu în anii 70 ai secolului trecut, cu susținerea rectorului Ion Borșevici. Acesta promova eficientizarea învățării prin folosirea mijloacelor tehnice de instruire la lecțiile de istorie și, anume, utilizarea la lecție a mijloacelor tehnice, a aparatelor de cinema, de proiecție și a lecțiilor televizate. Toate aceste exemple sunt o dovadă a străduinței pedagogilor de a trezi curiozitatea și interesul elevilor, cât și studenților. Dar, pe lângă toate aceste inovații, contează foarte mult personalitatea pedagogului, arta lui de a comunica și întreține interacțiunea pedagogică eficientă.²

Începând cu anul 1972, Virgil Mândâcanu colaborează cu Institutul de Cercetări Științifice în domeniul conținuturilor și metodelor, precum și cu Academia de Științe din Moscova, care îi consideră publicațiile actuale pentru știința pedagogică. Activează ca profesor la Facultatea de Istorie și Pedagogie a Institutului Pedagogic de Stat „Ion Creangă” din 1979 și inițiază un curs opțional numit *Măiestria pedagogică a cadrelor didactice*, care îi inițiază pe viitorii pedagogi în materie de cercetare științifică. În anul 1983, la inițiativa rectorului Ion Borșevici este creată Catedra de măiestrie pedagogică. Dezvoltată și realizată de profesorul Mândâcanu, această catedră a activat ani buni, însă odată cu schimbările produse în învățământ și reducerile de cursuri, Istoria pedagogiei și măiestria pedagogică și-a sistat activitatea, iar profesorul Mândâcanu a vorbit cu regret despre aceasta, deoarece aici studenții studiau opera unor corifei (I. A. Comenius, John Lock. Im. Kant, Johann Hebert) și conceptul istoriografic al pedagogiei universale și naționale.³ Fiind șef al Laboratorului *Bazele tehnologiei și măiestriei pedagogice*, a trasat câteva direcții de cercetare științifică, și anume: măiestria pedagogică a profesorului; elaborarea și promovarea standardelor curriculumului pedagogic universitar; elaborarea și promovarea tehnologiilor educaționale moderne. Prin aceste sfere de cercetare se observă vastul domeniu în care și-a lăsat amprenta marele pedagog Virgil Mândâcanu.

A avut norocul și subsemnata, Tatiana Nagnibeda-Tverdohleb, studenta anilor 1977–1982 la Facultatea de Istorie și Pedagogie a Institutului Pedagogic de Stat „Ion Creangă”, să-l cunoască și să-i asculte prelegerile interesante, pe alocuri filosofice, ale acestui profesor deosebit – Virgil Mândâcanu. Pe parcursul anilor era activ, interesat de tot ce înseamnă proces educațional. Îndeosebi se implica mult în practica pedagogică a studenților: filmând orele predate de studenți, analizându-le minuțios și accentuând permanent că procesul de predare-învățare-evaluare este esența demersului educațional. Acest fapt a contribuit mult la formarea mea, a colegilor mei ca specialiști în domeniul

² V. Mândâcanu. *Bibliografie*, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, 2011, f. 71.

³ *Ibidem*, f. 33.

educației. Această dedicație profesională a domnului profesor a dat rod ani în șir prin discipolii săi, care astăzi activează în domeniul pedagogic și sunt în serviciul generației în creștere, formându-i în spiritul valorilor naționale și europene.

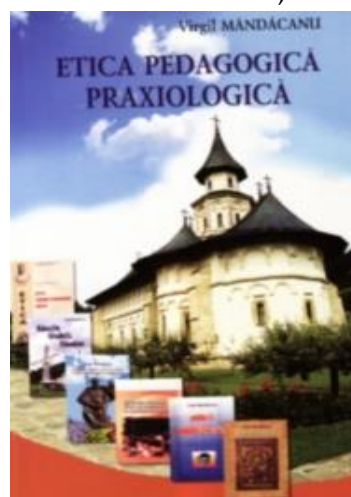

Prof. V. Mândăcanu și prof. Gh. Gonța în curtea Universității. Chișinău, 2010.
Foto I. Topală.

Virgil Mândăcanu s-a afirmat ca un inițiator al căutării metodelor, formelor de implicare a pedagogului în procesul de predare. Insista pe devotament, profesionalism, competență și măiestrie pedagogică. Din anul 1987 se dedică conceptului de formare a pedagogului în spiritul valorilor creștine care se centreează pe ideea umanizării educației. În anul 1997 organizează la Chișinău Simpozionul *Filosofia educației*, la care s-a definit idealul educației în termeni de personalitate dezirabilă, și insistă pe renașterea vechilor tradiții românești în educație – eleganța și manierele frumoase.

O latură a acestei deosebite personalități a pedagogiei a fost profunda credință în Dumnezeu și din acest motiv apare manualul de proporții *Etica pedagogică praxiologică* (ed. „Pontos”, Ch., 2010), o carte ce vine cu misiunea de a integra *Credința* în învățământ, precum și cu îndemnul de a ne ralia la cultura învățării, etica pedagogică.

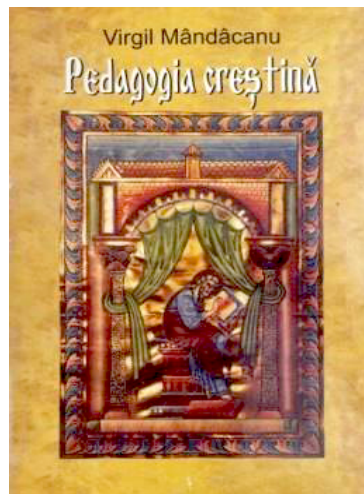
Autorul afirmă: „Căutând calea purificării și apropierii spiritului de cel al Creatorului, am studiat Etica, Morala și Credința, străduindu-mă să altoiesc

cele mai profunde valori morale, civice și creștinești studenților și pedagogilor”.

Prin activitatea lui, Virgil Mândăcanu aparține sfârșitului secolului XX și începutului secolului XXI și are o deosebită contribuție în pedagogia națională privind:

- idealul național educativ;
- paradigma și democrația concepției de integrare a credinței în învățământ;
- educația prin prisma studiului complex al omului;
- arta și măiestria pedagogului;
- corelația între științe în procesul de instruire;
- crearea unei echivalențe funcționale între civilizație și cultură;
- modernizarea procesului educațional din perspectiva caracteristicilor vădit deosebite, eficiență, asimilare și prelucrare a materialului de către tânăra generație etc.

V. Mândăcanu împreună cu colegii, la întâlnirea cu absolvenții Facultății.
Chișinău, 1996. Foto I. Topală.

Întreaga activitate a dlui V. Mândăcanu îl caracterizează ca fiind un pedagog veritabil, îndrăgostit de morală, cu dedicație, patriotism și credință. Mulți dintre noi îi văd chipul alături de Ion Creangă și-i admiră bunătatea. Târziu, prea târziu, l-am cunoscut prin cărțile despre *Pedagogii români notorii din*

Basarabia care ne motivau spre dedicație. Mereu implicat în discuțiile publice, încerca să contureze chipul pedagogului actual ce combină acumulările de veacuri ale omului preocupat de educație. Mare unionist, avea acasă, pe masa de lucru, imaginea lui Ferdinand I și a președintelui României, decupate dintr-un ziar. Pe perete erau sculptate chipurile lui Decebal, Burebista și Iisus. Adevărat istoric, perseverent cercetător și om de o bunătate impresionantă. Fire talentată, inclusiv în arta picturii, cioplitului în lemn, muzicii, pentru că poseda câteva instrumente muzicale, savantul-pedagog a fost un bun gospodar, agronom, vinificator și un exemplu de comportament uman.

Imaginea Profesorului este evidentă în cel puțin patru direcții: a unei tratări profunde și exhaustive a materiei, a unei permanente schimbări spre valorificarea credinței pedagogice din care rezultă elementul noului prezent în toate prelegerile Domniei Sale, a unei comunicări interactive și a unei atitudini responsabile față de nivelul de pregătire profesională a viitorilor profesori.

Dascălul nostru Virgil Mândăcanu a știut cum să-și pregătească discipolii, considerând că facultatea este nu numai locul de transmitere a cunoștințelor, dar și de înțelegere a lumii care ne înconjoară, a raporturilor cu ceilalți și cu noi înșine. Modest, erudit, cu o limbă literară îngrijită, impune noi exigențe față de pedagog, cultura învățării și statutul profesorului.

A depus o muncă enormă, utilizându-și rezervele de energie științifică, curaj, optimism și devotament. Avea obișnuința să publice mult, să ia atitudine față de realismul pedagogic și situația politică a republicii. Avea în proiect o altă carte, era necăjit că nu reușește să convingă că o carte poate rezolva așteptările educației. Din păcate, nu am izbutit să completăm laboratorul pedagogic cu gândurile Marelui pedagog Virgil Mândăcanu. Uneori credem că avem toată viața înainte pentru a aprecia un Om. Timpul însă, nemilos, ne seamănă regrete.